

КОНСАЛТИНГОВІ ПОСЛУГИ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ЇХ ДОГОВІРНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Наукова робота присвячена важливим аспектам правового регулювання договірних відносин, пов'язаних з наданням консалтингових послуг. Стаття є оглядовою, її метою є висвітлення та аналізування проблемних питань надання консалтингових послуг як їх договірно-правового забезпечення. Авторкою зазначається про відсутність уніфікованого підходу щодо змісту поняття «консалтингова послуга», а також відносно його співвідношення з суміжним поняттям «консультаційна послуга». На основі аналізу наукових поглядів узагальнено теоретичні підходи щодо сутнісної природи консалтингових послуг. Особливу увагу приділено предметній складовій договору про надання комплексних консалтингових послуг (консалтингового послугового продукту). У контексті аналізу міжнародного стандарту з консалтингу ISO 20700:2017 висвітлено окремі питання якісних характеристик консалтингових послуг. Особливу увагу зосереджено на проблематиці гарантування виконавцем консалтингових послуг захисту прав замовників на належний рівень безпеки конфіденційної інформації про них та/або їхню діяльність, яку виконавець обробляє чи надає у вигляді рекомендацій (інформації, до якої він має доступ). Розглянуто базові принципи (правила), яких повинні дотримуватись організації під час збирання, обробки або зберігання персональних даних, що містить Регламент ЄС про загальний захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних (GDPR, General Data Protection Regulation, 2016/679).

У статті зроблено висновок, що поняття «консультаційна послуга» та «консалтингова послуга» не є тотожними. Зазначено, що не кожна консультаційна послуга є консалтинговою; водночас більшість консалтингових послуг мають складну структуру (є комплексними) та не обмежуються виключно консультуванням, наданням рекомендацій. Відзначено, що поглиблення спеціалізації консалтингових послуг призводить до появи нових гібридних консалтингових продуктів, специфічними складовими яких є консалтингові дослідження та консалтинговий супровід. Поява та розвиток складних консалтингових продуктів створює підґрунтя для надання консалтингових послуг на засадах аутсорсингу або договорів про спільну діяльність з надання комплексних консалтингових послуг.

Підкреслено, що структурований підхід до процесу надання комплексної консалтингової послуги (розподіл такого процесу на декілька етапів), не перетворює означену послугу / послуговий продукт на подільний об'єкт господарських прав.

Авторкою зазначається, що визначення якісних характеристик консалтингової послуги, як об'єкту договір-ного регулювання, потребує дотримання під час її надання: принципів, що вміщує міжнародний стандарт консалтингу ISO 20700:2017 («Guidelines for Management Consultancy Services»); а також належного рівня безпеки конфіденційної інформації про замовника та його діяльність, яку обробляє та / або надає виконавець (співвиконавці) консалтингових послуг. Наголошено на потребі включення до змісту договорів про надання консалтингових послуг застережень про нерозголошення конфіденційної інформації та/або умови та особливості її розкриття.

Відзначено, що формування європейських підходів щодо правового регулювання договірних відносин з надання послуг в цілому, та договірних відносин з надання консалтингових послуг зокрема, повинно здійснюватися на ґрунті уніфікації принципів «європейського типу», закріплених у Директивах ЄС (Про послуги на внутрішньому ринку 2006/123/ЄС, Про професійні кваліфікації 2005/36/ЄС, Про захист прав споживачів 2011/83/ЄС, Щодо боротьби з відмиванням грошей AMLD 2015/849), а також Регламенті ЄС про загальний захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних (GDPR, General Data Protection Regulation, 2016/679) тощо.

Ключові слова: консалтингові послуги, консультаційні послуги, консалтингові дослідження, консалтинговий супровід, консалтинговий послуговий продукт, договір про надання консалтингових послуг.

Постановка проблеми. Ключовим напрямом глобалізації сфери економічних відносин є подальший розвиток інформаційної економіки, що створює передумови становлення та розвитку ринку інформаційних послуг. З економічної точки зору процес інформатизації економіки має прояв у перетворенні інформації на важливий виробничий ресурс, що дає поштовх до прискореного розвитку інформаційного сектору, та перетворення інтелектуального виробництва на провідну галузь економіки [1, с. 9]. В Основних засадах розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки зазначалось про недостатність і невідповідність ступеню розбудови інформаційного суспільства в Україні як потенціалу та можливостям України, так й світовим тенденціям, а серед основних стратегічних цілей передбачалося вдосконалення законодавства з регулювання інформаційних відносин [2; Ст. 102]. В умовах сьогодення означенні положення отримали новий виток актуальності, що вимагає проведення подальших досліджень договірних відносин в сфері інформаційних послуг як підґрунтя модернізації нормативних засад розвитку інформаційної економіки в цілому. Наразі існує великий запит на послуги інформаційного характеру, серед яких одними з найбільш затребуваних є консалтингові послуги, що створюють основу планування господарської діяльності та прийняття суб'єктами господарювання ефективних рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню консалтингової діяльності та/або консалтингових послуг та договорів про їх надання присвячено праці цілої низки вітчизняних вчених-правників, серед яких варто відзначити: Гонтареву І. В., Гончаренко О. М., Коломієць М. В., Лишенко В. К., Сукманову О. В., Шаркову Г. Ю., Тур О. Т. та інших. Разом із тим, інтеграція інформаційно-цифрових технологій у всі сфери економічної діяльності й зростання ролі інформації (інформаційних продуктів) в сучасних економічних процесах сприяє як подальшому розвитку консалтингових та інших послуг інформаційного характеру, так й формуванню нового підходу щодо договірно-правового забезпечення їх надання. Саме тому метою статті є висвітлення та аналіз проблемних питань правового забезпечення договірних відносин з надання консалтингових послуг.

Виклад основного матеріалу. На доктринальному рівні немає єдиного погляду щодо змісту понять «консалтингова діяльність» та «консалтингові послуги», визначення яких базуються на аналізі цілої низки теоретичних підходів, практичних аспектів та доктринальних положеннях, сформульованих вченими-економістами та вченими-правниками. Теоретичні підходи відносно розуміння сутності консалтингових послуг демонструють їх багатогранність та специфічність, й охоплюють широкий

спектр діяльності, спрямованої на діагностику та аналіз проблем, надання професійних порад та рекомендацій, допомоги у впровадженні запропонованих рішень у різних сферах господарювання, управління та розвитку суб'єктів господарювання. Так, класичний підхід виходить з розуміння консалтингових послуг як змістового наповнення консалтингової діяльності, пов'язаної з наданням експертних порад у певній галузі знань. У межах системного підходу консалтингові послуги розглядаються як системний процес, у межах якого виконавець-консультант допомагає поліпшити ефективність діяльності замовника через зміни в системі його управління та виробничих процесах. Фокус уваги функціонального підходу щодо визначення консалтингових послуг зосереджується на конкретних функціональних аспектах діяльності замовника, вирішення конкретних завдань останнього у певних функціональних напрямках (наприклад, фінансові маркетингові та / або рекламні аспекти його діяльності, договірна взаємодія з контрагентами тощо). Процесний підхід розглядає консалтингові послуги як процес взаємодії виконавця та замовника означених послуг, що включає виявлення проблем, побудову плану їх вирішення та його наступну реалізацію і подальший моніторинг отриманих результатів. Сутністю інноваційного підходу щодо розуміння базових засад консалтингових послуг є впровадження інноваційних стратегій та методів підвищення конкурентоспроможності замовника вищезначених послуг, тоді як квінтесенцією соціально-психологічного підходу є людський капітал та міжособистісні відносини (фокус на розвиток персоналу замовника та підвищення його мотивації, заохочення та модернізацію командної роботи тощо). Звісно, що перелічені підходи не є вичерпними, та кожний окремо взятий не відображає всієї багатогранності феномену сучасного консалтингу та консалтингових послуг.

Крім того, в теоретичній площині точаться дискусії щодо співвідношення понять «консалтингова послуга» та «консультаційна послуга», що безпосередньо позначається на виокремленні предметної складової договорів про надання консалтингових послуг. Доволі часто на сторінках наукової періодики можна зустріти схожі (подібні) визначення договорів про надання консалтингових та консультаційних послуг. Утім вбачається, що консультаційна та консалтингова послуги не є тотожними: не кожна консультаційна послуга є консалтинговою (приміром, не є такою медична консультаційна послуга), тоді як більшість консалтингових послуг є комплексними, та не обмежуються виключно консультуванням.

На думку О. Т. Тур за договором про надання консультаційних послуг одна сторона (фахівець) зобов'язується надати другій стороні (замовнику)

інформацію у вигляді порад, рекомендацій, висновків у матеріалізованій формі, доступній для об'єктивного сприйняття, з питань, визначених замовником у різноманітних сферах діяльності, а замовник – оплатити консультаційну послугу, якщо інше не було встановлено договором [3, с. 92]. За договором консалтингу, зазначає Г. Ю. Шаркова, одна сторона (виконавець) зобов'язується здійснити фактичну діяльність зі створення та передачі для вирішення конкретних проблем другої сторони (замовника) інформації, корисний результат якої, як правило, не має оречевленого вигляду, але інколи може фіксуватися на матеріальному носії і може надаватися як одноразово (за заявкою), так і на постійній основі (абонентське надання консалтингових послуг). Залежно від строку надання послуг Г. Ю. Шаркова виокремлює два види договору консалтингу: договір на консультаційне обслуговування за заявкою; договір на абонентне консультативне обслуговування. Вчена відносить договір консалтингу до різновиду договорів з надання інформаційних послуг, оскільки основою консалтингової послуги є певна інформація, відомості. Водночас під час порівняння предметів договорів про надання інформаційних послуг, маркетингових послуг та консалтингових послуг, Г. Ю. Шаркова зазначає, що якщо два перших види договорів передбачають лише збирання, аналіз та передачу інформації, то для надання консалтингової послуги важливе значення відіграють знання замовника та його професійний досвід [4, с. 16-17], що є необхідною умовою для надання професійних порад. За визначенням договору консалтингу, сформульованим В. К. Лишенюк, виконавець відповідно до завдання (запиту) замовника зобов'язується у встановлені строки надати рекомендації у формі, визначеній сторонами, для вирішення певної проблеми, а замовник зобов'язується оплатити виконавцю обумовлену винагороду. Разом із тим, дослідниця звертає увагу на те, що на практиці можуть зустрічатися випадки поєднання окремих зобов'язань у змісті консалтингового договору, якщо замовник прагне отримати послугу комплексного характеру, наприклад, консалтингову послугу щодо розробки нової моделі корпоративного управління суб'єкта господарювання та водночас послуги юридичного супроводу щодо впровадження такої моделі (розробку змін до установчих документів, внутрішніх політик та положень компанії, оформлення правочинів з органами державної влади, нотаріусами тощо). Відповідно один договір консалтингу може включати різні блоки завдань, у зв'язку з чим В. К. Лишенюк пропонує відносити договір консалтингу до змішаних договорів [5, с. 21, 152]. Безсумнівно, що предметом господарського договору про надання послуг може бути як окрема послуга, так й

комплекс послуг, що трансформується у цілісний складно утворювальний послуговий продукт [6, с. 170], що може надаватися одним послугодавцем (виконавцем) у межах предмету його господарської діяльності (приміром, страховий або рекламний продукт ті ін.). Сфера консалтингу є настільки багатогранною (багатопротильною), що надання консалтингових послуг суб'єктам господарювання вимагає від виконавців спеціальних знань з різних аспектів організації та провадження господарської діяльності. У зв'язку із цим, виконавці консалтингових послуг на засадах аутсорсингу можуть передавати фахівцям у певній сфері виконання окремих завдань у межах предметної складової послугового консалтингового продукту. Іншим можливим варіантом є взаємодія декількох співвиконавців консалтингових послуг за договором про спільну діяльність, що встановлює організаційно-правові засади їхньої співпраці з надання консалтингового послугового продукту (комплексних консалтингових послуг) потенційним замовникам (приміром, проведення аудиторських перевірок; консультування з економічних та юридичних питань та надання інших інформаційних послуг; розробку програм фінансово-економічного та технічного розвитку замовників тощо). Співвиконавці комплексних консалтингових послуг несуть солідарну відповідальність за виконання зобов'язань за договорами, укладеним з замовниками означених послуг. Під час ведення спільних справ (з надання консалтингового послугового продукту) кожний учасник (співвиконавець) має право діяти від імені всіх учасників, якщо договором про спільну діяльність не встановлено, що ведення справ здійснюється окремими учасниками або спільно всіма учасниками договору про спільну діяльність.

Зміст консалтингових послуг у сфері господарювання не завжди полягає виключно в консультуванні та наданні рекомендацій суб'єктам господарювання (замовникам) з питань організації та провадження їх господарської діяльності, її стратегічного планування, фінансування, у тому числі інвестування, маркетингу, правового забезпечення господарських операцій тощо. Специфічною складовою консалтингових послуг досить часто є консалтингові дослідження, що забезпечують аналітичну основу прийняття необхідних рекомендацій (наприклад, дослідження певного ринкового сегменту та аналіз конкурентного середовища передусім розробці консалтингового проєкту з виробництва нового продукту). До складу комплексних консалтингових послуг у сфері господарювання може включатися: підготовка рекомендацій про можливості вирішення проблемних аспектів діяльності суб'єкта господарювання, проведення експертиз, аналітичних розробок тощо; оформлення консалтингового проєкту (розробка бізнес-плану,

стратегії розвитку та ін.); безпосередня участь виконавця у реалізації консалтингового проекту господарської організації - замовника, у тому числі забезпечення контролю над його реалізацією, надання допомоги у проведенні переговорів з контрагентами, підбір персоналу тощо [7, с.146-147]. Для забезпечення ефективного впровадження запропонованих виконавцем-консультантом рекомендацій важливе значення відіграє так званий консалтинговий супровід (юридичний, фінансовий, бухгалтерський, ІТ супровід тощо), який включає моніторинг, контроль та коригування дій замовника на різних етапах впровадження означених рекомендацій. Варто відзначити, що професійний супровід з впровадження консалтингових рекомендацій є подібний авторському нагляду (складовій договорів на виконання робіт у сферах будівництва, архітектури, інженерного проектування чи інших технічних проєктів). Авторський нагляд становить собою діяльність, яку здійснює розробник (автор) проєктної документації для забезпечення відповідності виконуваних робіт затверженому проєкту, технічним рішенням і нормативним вимогам. Результатом спеціалізації консалтингових послуг (фінансовий консалтинг, маркетинговий консалтинг, екологічний консалтинг, юридичний консалтинг та ін.) є поява складних (гібридних) консалтингових продуктів, так й поглиблення спеціалізації самого консалтингового супроводу. Водночас слід зауважити, що структурований підхід до процесу надання комплексної консалтингової послуги (розподіл такого процесу на декілька етапів), не перетворює означену послугу / послуговий продукт на подільний об'єкт господарських прав (який залишається єдиним складноутвореним об'єктом).

Консалтинговій послугі притаманні всі ознаки інформаційної послуги, до яких Г. Ю. Шаркова зараховує: фактичне здійснення, юридичну дозволеність (правомірність), неосяжність, невід'ємність від джерела надання послуг, синхронність надання та отримання послуг, їх нестабільність, нестійкість якості та неможливість її визначення, в тому числі складність виявлення критеріїв якості [8, с. 47]. До загальних ознак, що об'єднують усі договірні зобов'язання з надання послуг, Н. В. Федорченко, відносить те, що їх виконавець не гарантує досягнення передбачуваного результату. Вчена зауважує, що до відносин з надання послуг термін «результат» можна використовувати тільки в широкому значенні слова, обґрунтовуючи виконання послугонадавачем своїх обов'язків відповідно до завдання замовника. Саме на цій підставі Н. В. Федорченко розподіляє вищезначені договори на дві групи: договори, де позитивний результат діяльності виконавця не охоплюється предметом договорів (перебуває поза межами договірної зобов'язання); договори, що своїм

предметом охоплює результат, на який очікує замовник [9, с. 323-322]. Натомість О. В. Голіна до основних типологічних ознак договорів з надання послуг у сфері господарювання відносить взаємозв'язок між належним проведенням дій, що становлять зміст господарської операції з надання послуг, та появою їх корисного результату, який розумно очікує замовник і наявність якого є одним із параметрів якості послуг [6, с. 171]. Вбачається, що визначення якісних характеристик консалтингової послуги, як об'єкту договірної регулювання, потребує звернення до міжнародного стандарту з консалтингу ISO 20700:2017 («Guidelines for Management Consultancy Services»), що відповідає Національному стандарту України «Директиви для послуг управлінського консультування» (ДСТУ ISO 20700:2019) та розроблено для консалтингових компаній Міжнародною Радою асоціацій менеджмент консультантів ICMCI (CMC-Global). Положення стандарту ISO 20700:2017 визначають консалтингові послуги як діяльність з надання незалежних і кваліфікованих порад та підтримки клієнтам для вирішення стратегічних або операційних завдань, та ґрунтуються на кращих світових практиках надання консалтингових послуг й містять рекомендації щодо вдосконалення процесів підготовки, виконання, отримання результатів та завершення консалтингових проєктів. Ключовими принципами (засадами) надання консалтингових послуг, втіленими у ISO 20700:2017, є: їх орієнтація на результат (спрямованість на досягнення конкретних і вимірюваних результатів, які відповідають потребам клієнта); структурований підхід до процесу надання консалтингових послуг, його розподіл на логічні етапи (визначення потреб клієнта, очікувань і цілей; розробка плану роботи, узгодження ресурсів і методологій; виконання завдань відповідно до погодженого плану; аналіз результатів, звітування та оцінка ефективності); чіткий розподіл прав та обов'язків консультантів та клієнтів / замовників; прозорість і етичність (чітке інформування про вартість, тривалість та обсяги послуг, дотримання конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів); управління ризиками (орієнтація на мінімізацію ризиків на кожному етапі консалтингових послуг); інновації та гнучкість (забезпечення унікального підходу до кожного клієнта/замовника, адаптація до змін в його діяльності); моніторинг і оцінка результатів (системне відстеження впровадження рекомендацій виконавця та оцінка їх результативності) [10]. Дотримання означених принципів під час надання консалтингових послуг є надзвичайно важливим показником їх якості, оскільки на відміну від результатів робіт, сама природа послуги, як об'єкта господарських прав, ускладнює чітке формулювання її якісних характеристик. Останні, як справедливо стверджує Голіна О. В., є

симбіозом низки показників: дотримання послідовності дій, що становлять її зміст і виконання всіх необхідних вимог щодо їх здійснення; дотримання правил експлуатації та вимог щодо якості обладнання, інших матеріальних об'єктів, які використовуються в процесі надання послуги (наприклад, дотримання вимог технічних регламентів, установлених щодо деяких складів зберігання, чи правил перевезення, установлених для конкретного виду транспорту та / або конкретного виду вантажу та ін.); рівень кваліфікації (професійність, компетентність) виконавця послуги. Об'єктивний взаємозв'язок процесу надання послуги з кваліфікацією її виконавця створив підґрунтя для встановлення загального правила про особисте надання послуги її виконавцем (останній тільки у випадках встановлених договором має право покласти виконання послуги в цілому та / або частково на іншу особу – субвиконавця [6, с. 168]. Безсумнівно, що аналіз / дослідження проблемних аспектів діяльності замовника та подальша розробка консалтингових рекомендацій для вирішення конкретних бізнес-задач останнього, вимагає від виконавця консалтингових послуг відповідного рівня кваліфікації, спеціалізованих знань та досвіду у певній галузі. Крім того, під час надання консалтингових послуг виконавці можуть отримувати доступ до конфіденційних даних замовників. Вважаємо, що забезпечення якісних характеристик консалтингових послуг також безпосередньо пов'язано з гарантуванням виконавцями захисту прав замовників щодо належного рівня безпеки конфіденційної інформації про них та їхню діяльність, яку обробляє та / або надає виконавець або до якої він має доступ. Зауважимо, що комерційна таємниця завжди є конфіденційною інформацією, але конфіденційна інформація не завжди є комерційною таємницею. Згідно до ст. 505 ЦК України комерційною таємницею є інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію. Комерційною таємницею можуть бути відомості технічного, організаційного, комерційного, виробничого та іншого характеру, за винятком тих, які відповідно до закону не можуть бути віднесені до комерційної таємниці [11, Ст. 356]. Відповідно до ст. 7 ЗУ «Про доступ до публічної інформації» конфіденційною інформацією є інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень, та яка може поширюватися у визначеному ними порядку за їхнім

бажанням відповідно до передбачених ними умов. Розпорядники конфіденційної інформації, які володіють нею, можуть поширювати її лише за згодою осіб, які обмежили доступ до інформації, а за відсутності такої згоди - лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини [12; Ст. 314]. Крім того, під час надання консалтингових послуг їх виконавці можуть отримувати доступ до персональних даних замовників-фізичних осіб або персоналу господарської організації - замовника. Ст. 2 ЗУ «Про захист персональних даних» визначає персональні дані як відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована. Згідно до ч. 2 ст. 2 даного Закону персональні дані можуть бути віднесені до конфіденційної інформації про особу законом або відповідною особою [13; Ст. 481]. Отже, конфіденційна інформація має бути предметом заходів щодо збереження її секретності, що свідчить про потребу включення до договорів з надання консалтингових послуг застережень про її нерозголошення та/або застережень про умови та особливості її розкриття, а також договірних санкцій за порушення відповідних договірних умов.

Вибір європейського вектору розвитку економіки є важливою передумовою актуалізації питання європеїзації чинного законодавства у сфері послуг. Організаційно-правові засади діяльності з надання консалтингових послуг в ЄС становить низка директив, серед яких: Директива ЄС про послуги на внутрішньому ринку (2006/123/ЄС), Директива про професійні кваліфікації (2005/36/ЄС), Директива ЄС про захист прав споживачів (2011/83/ЄС), Директива щодо боротьби з відмиванням грошей (AMLD 2015/849) тощо. Правила обробки персональних даних та гарантування захисту їх конфіденційності в країнах ЄС встановлює Регламент про загальний захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних (GDPR, General Data Protection Regulation, 2016/679). Регламент GDPR встановлює базові принципи (правила), яких повинні дотримуватись організації, що збирають, обробляють або зберігають персональні дані громадян ЄС, та визначає статус таких організацій через терміни «контролер» та «процесор». Так, контролером є фізична або юридична особа, орган влади, агентство або інший орган, який визначає цілі та засоби обробки персональних даних; процесором є фізична або юридична особа, орган влади, агентство або інший орган, який обробляє персональні дані від імені контролера і відповідно до його вказівок. Відповідно до положень Регламенту GDPR ключові відмінності між контролером і процесором зводяться до наступних: по-перше, контролер вирішує, для чого і як обробляти дані, тоді як процесор просто

виконує вказівки контролера; по-друге, контролер несе відповідальність за дотримання вимог GDPR щодо обробки даних, а процесор — за технічну реалізацію обробки і захист даних згідно з вимогами контролера; нарешті процесор не може самостійно приймати рішення щодо мети обробки даних або передавати дані третім сторонам без дозволу контролера. Між контролером і процесором має бути укладений договір про обробку даних, який повинен закріплювати: мету обробки даних; характер і тривалість обробки; тип персональних даних, які будуть оброблятися; обов'язки та права контролера і процесора щодо обробки та безпеки даних: умови передачі даних третім сторонам або субпроцесорам (за необхідності). Варто зазначити, що виконавець консалтингових послуг може виступати і як контролер (коли він самостійно визначає цілі та засоби обробки персональних даних замовників) і як процесор (коли він обробляє дані за дорученням клієнта, що виступає у ролі контролера). Визначення статусу (функціональної ролі) виконавця консалтингових послуг важливе для розуміння його обов'язків, оскільки Регламент GDPR покладає різні вимоги на контролерів та процесорів [14].

Для забезпечення відповідності вимогам Регламенту GDPR у договорах про надання консалтингових послуг повинно чітко визначатися ким (в якій ролі) виступає виконавець. Виконавець консалтингових послуг, який виступає як контролер, повинен відповідати за дотримання усіх вимог GDPR щодо обробки даних; виконавець консалтингових послуг, що діє як процесор, несе відповідальність за обробку даних відповідно до вказівок контролера, та забезпечення належного рівня безпеки даних. Передача виконавцем консалтингових послуг персональних даних замовника (персоналу замовника) субвиконавцю для обробки, повинна ґрунтуватися на субдоговорі, який відповідає вимогам GDPR та встановлює обов'язки субвиконавця як процесора щодо захисту даних замовника. Вбачається, що саме на рівні договірному регулювання має передбачатися: по-перше, доступ фахівців-консультантів, безпосередньо залучених до надання консалтингової послуги, до наданої замовником конфіденційної інформації для проведення консалтингового аналізу /дослідження; по-друге, заборона розкриття виконавцем відповідної інформації, що містять висновки, звіти, рекомендації, консалтингові проекти і т. ін. третім особам та/або умови та порядок розкриття відповідної інформації переліку осіб, що узгоджено із замовником за умови попередньої письмової згоди останнього.

Висновки. Поняття «консультаційна послуга» та «консалтингова послуга» не є тотожними: не кожна консультаційна послуга є консалтинговою; більшість консалтингових послуг мають складну структуру (є

комплексними), та не обмежуються виключно консультуванням, наданням рекомендацій. Результатом поглиблення спеціалізації консалтингових послуг (фінансовий консалтинг, маркетинговий консалтинг, екологічний консалтинг, юридичний консалтинг та ін.) є поява гібридних консалтингових продуктів, специфічними складовими яких є консалтингові дослідження (забезпечують аналітичну основу прийняття необхідних замовнику рекомендацій) та консалтинговий супровід (забезпечує моніторинг, контроль та коригування дій замовника на різних етапах впровадження консалтингових рекомендацій). Структурований підхід до процесу надання комплексної консалтингової послуги (розподіл такого процесу на декілька етапів), не перетворює означену послугу / послуговий продукт на подільний об'єкт господарських прав.

Багатогранність (багатопротилежність) консалтингових послуг у сфері господарювання вимагає від їх виконавців спеціальних знань з різних аспектів організації та провадження господарської діяльності та створює підґрунтя для надання означених послуг на засадах аутсорсингу або договору про спільну діяльність з надання консалтингового послугового продукту (комплексних консалтингових послуг).

Визначення якісних характеристик консалтингової послуги, як об'єкту договірного регулювання, потребує дотримання під час її надання принципів, що вміщує міжнародний стандарт консалтингу ISO 20700:2017 («Guidelines for Management Consultancy Services»): спрямованість на досягнення конкретних і вимірюваних результатів, які відповідають потребам клієнта; структурований підхід до процесу надання консалтингових послуг та виконання завдань відповідно до погодженого плану; чіткий розподіл прав та обов'язків консультантів та клієнтів / замовників; прозорість і етичність; управління ризиками; забезпечення індивідуального / унікального підходу до кожного клієнта/замовника; моніторинг і оцінка результатів (системне відстеження впровадження рекомендацій виконавця та оцінка їх результативності). Крім того, забезпечення якісних характеристик консалтингових послуг пов'язано з гарантуванням виконавцями (послугодавцями) захисту прав замовників на належний рівень безпеки конфіденційної інформації про них та їхню діяльність, яку обробляє та/або надає виконавець. Означене зумовлює необхідність включення до договорів з надання консалтингових послуг застережень про нерозголошення конфіденційної інформації та/або умови та особливості її розкриття, а також встановлення договірних санкцій за порушення відповідних умов.

Формування європейських підходів щодо розвитку правових засад регулювання договірних відносин з надання послуг в цілому та договірних відно-

син з надання консалтингових послуг зокрема, повинно здійснюватися на ґрунті уніфікації принципів «європейського типу». Такими є принципи, закріплені у Регламенті ЄС про загальний захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних

і про вільний рух таких даних (GDPR, General Data Protection Regulation, 2016/679), яких повинні дотримуватись суб'єкти (організації), що збирають, обробляють або зберігають персональні дані, у тому числі надавачі (виконавці) консалтингових послуг.

ЛІТЕРАТУРА

1. Давидова І. О., Сафонова Т. А. Ринок інформаційних продуктів та послуг : навч. посіб. Харк. держ. акад. культури. Харків, 2022. 148 с.
2. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки : Закон України від 09 січня 2007 р. № 537-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16#Text>.
3. Тур О. Т. Істотні умови договору про надання консультаційних послуг. *Право і суспільство*. 2015. № 5.2(3). С. 91–95.
4. Шаркова Г. Ю. Договір консалтингу : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03; НДФ приватного права і підприємництва НАПрН України. Київ. 2011. 20 с. URL: <https://mydisser.com>.
5. Лишениук В. К. Правове регулювання консалтингової діяльності : дис. ... д-ра філософії. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ. 2023. 228 с.
6. Голіна О. В. Договори про надання послуг у сфері господарювання : монографія. Харків: Право, 2019. 200 с.
7. Дашутіна Л. О. Сутність консалтингу та його місце у сфері послуг. *Економіка, менеджмент та аудит: сучасні проблеми, перспективи та напрями розвитку* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 2019 р.). Львів: Громадська організація «Львівська економічна фундація», 2019. С.145- 148. URL: <https://repo.snau.edu.ua/bitstream/.pdf>.
8. Шаркова Г. Ю. До питання щодо визначення поняття договору консалтингу. *Цивільне право та цивільний процес: актуальні питання*. 2009. С. 46–49. URL: <http://ppp-journal.kiev.ua/archive/2009/8/13.pdf>.
9. Федорченко Н. В. Договірні зобов'язання з надання послуг: проблеми теорії і практики: монографія. Національна академія правових наук України. Київ : Юрінком Інтер, 2015. 328 с.
10. ISO 20700:2017 Guidelines for management consultancy services. URL: <https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/a85a2638-9759-49b3-b79c-abc674349b89/iso-20700-2017#Text>.
11. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
12. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 р. № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>.
13. Про захист персональних даних: Закон України від 1 червня 2010 р. № 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>.
14. Про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних (Загальний регламент про захист даних): Регламент Європейського парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-16#Text.

REFERENCES

1. Davydova, I. O., & Safonova, T. A. (2022). *The market of information products and services*. Kharkiv State Academy of Culture. Kharkiv [in Ukrainian].
2. On the basic principles of the development of the information society in Ukraine for 2007–2015: Law of Ukraine, No. 537-V (2007, January 9). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16#Text> [in Ukrainian].
3. Tur, O. T. (2015). Essential terms of the contract for the provision of consulting services. *Law and Society*, 5.2(3), 91–95. [in Ukrainian].
4. Sharkova, H. Yu. (2011). *Legal regulation of consulting activities*. Extended abstract of the Candidate's thesis. Research and Development Fund of Private Law and Entrepreneurship NAPrN of Ukraine. Kyiv. Retrieved from <https://mydisser.com> [in Ukrainian].
5. Lysheniuk, V. K. (2023). *Legal regulation of consulting activity*. Doctor's thesis. Kyiv: Taras Shevchenko National University of Kyiv. [in Ukrainian].
6. Holina, O. V. (2019). *Contracts for the provision of services in economic activity*. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
7. Dashutina, L. O. (2019). The essence of consulting and its place in the service sector. In *Economics, Management, and Audit: Modern Problems, Perspectives, and Directions of Development: Proceedings of the International Scien-*

- tific and Practical Conference* (Lviv, 2019) (pp. 145–148). Lviv: Civic Organization “Lviv Economic Foundation.” Retrieved from <https://repo.snau.edu.ua/bitstream/.pdf> [in Ukrainian].
8. Sharkova, H. Yu. (2009). On the issue of defining the concept of a consulting contract. *Civil Law and Civil Process: Current Issues* (pp. 46–49). Retrieved from <http://ppp-journal.kiev.ua/archive/2009/8/13.pdf> [in Ukrainian].
 9. Fedorchenko, N. V. (2015). *Contractual obligations for the provision of services: Problems of theory and practice*. National Academy of Legal Sciences of Ukraine. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
 10. ISO 20700:2017 Guidelines for management consultancy services. Retrieved from <https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/a85a2638-9759-49b3-b79c-abc674349b89/iso-20700-2017#Text>.
 11. Civil Code of Ukraine: Law of Ukraine, No. 435-IV (2003, January 16). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].
 12. On access to public information: Law of Ukraine, No. 2939-VI (2011, January 13). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> [in Ukrainian].
 13. On the protection of personal data: Law of Ukraine, No. 2297-VI (2010, June 1). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> [in Ukrainian].
 14. On the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (General Data Protection Regulation): Regulation of the European Parliament and of the Council (EU) 2016/679 (2016, April 27). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-16#Text.

MILASH VIKTORIIA

2nd PhD in law, Professor, Associate Professor at the Department of economic law
of the Yaroslav Mudryi National Law University

CONSULTING SERVICES IN THE FIELD OF ECONOMIC MANAGEMENT AND THEIR CONTRACTUAL AND LEGAL SUPPORT

Problem setting. The key direction of globalization of the sphere of economic relations is the further development of the information economy, which creates the prerequisites for the formation and development of the information services market. In the process of informatization of the economy, information turns into an important production resource, which gives impetus to the accelerated development of the information sector. The Basic Principles of the Development of the Information Society in Ukraine for 2007-2015 included among the main strategic goals the improvement of legislation on the regulation of information relations. In today's conditions, the defined provisions have gained a new round of relevance, which requires further research into contractual relations in the sphere of information services as a basis for the modernization of the regulatory principles of the development of the information economy as a whole. Currently, there is a large demand for information services, among which consulting services are among the most popular.

Analysis of recent researches and publications. The study of consulting activities and/or consulting services that constitute the content of such activities, contracts for the provision of the specified services is devoted to the work of a number of domestic legal scholars, among whom it is worth noting: Gontareva I. V., Goncharenko O. M., Kolomiyets M. V., Lysheniuk V. K., Sukmanova O. V., Sharkova G. Yu., Tur O. T. and others. At the same time, the integration of information and digital technologies into all spheres of economic activity and the growth of the role of information (information products) in modern economic processes contributes both to the further development of consulting and other information services, and to the formation of a new approach to the contractual and legal support for their provision.

Purpose of the research is to highlight and analyze problematic issues of legal support for contractual relations for the provision of consulting services.

Article's main body. The article is devoted to important aspects of the legal regulation of contractual relations related to the provision of consulting services. The author notes the lack of a unified approach to the content of the concept of “consulting service”, as well as its relationship with the concept of “consulting service”. Theoretical approaches to the essential nature of consulting services are summarized. Particular attention is paid to the substantive component of the contract for the provision of complex consulting services. In the context of the analysis of the international consulting standard ISO 20700:2017, individual issues regarding the quality characteristics of consulting services are highlighted. Special attention is focused on the issue of ensuring that the provider of consulting services protects the rights of customers to an appropriate level of security of confidential information about them and/or their activities. The basic principles contained in the EU Regulation on the general protection of individuals with regard to the processing of personal data

and on the free movement of such data (GDPR, General Data Protection Regulation, 2016/679) are examined and which organizations must adhere to when collecting, processing or storing personal data.

Conclusions and prospects for development. The article is devoted to important aspects of the legal regulation of contractual relations related to the provision of consulting services. The author notes the lack of a unified approach to the content of the concept of “consulting service”, as well as its relationship with the concept of “consulting service”. Theoretical approaches to the essential nature of consulting services are summarized. Particular attention is paid to the substantive component of the contract for the provision of complex consulting services. In the context of the analysis of the international consulting standard ISO 20700:2017, individual issues regarding the quality characteristics of consulting services are highlighted. Special attention is focused on the issue of ensuring that the provider of consulting services protects the rights of customers to an appropriate level of security of confidential information about them and/or their activities. The basic principles contained in the EU Regulation on the general protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (GDPR, General Data Protection Regulation, 2016/679) are examined and which organizations must adhere to when collecting, processing or storing personal data.

Key words: consulting services, consulting services, consulting research, consulting support, consulting service product, consulting services agreement.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Мілаш В. С. Консалтингові послуги у сфері господарювання та їх договірно-правове забезпечення. *Право та інновації*. 2025. № 1 (49). С. 33–41.